

Inzicht in wet- en regelgeving rondom voedselbossen

Binnen het tweede deelproject is een inventarisatie gemaakt van Europese, landelijke, provinciale & gemeentelijke regelgeving die invloed zouden kunnen hebben op voedselbossen. Voor initiatiefnemers die een voedselbos willen beginnen, is het namelijk vaak niet duidelijk wat er nu precies wel en niet mag op een bepaalde plek. Welke wet- en regelgeving moet worden geraadpleegd in een specifiek geval, is erg afhankelijk van wat de exacte plannen van de initiatiefnemer op die locatie zijn.

Als voedselbossen in *dit* kader hanteren we de definitie van de Green Deal;

Definitie voedselbos volgens de Green Deal

“Een door mensen ontworpen productief ecosysteem naar het voorbeeld van een natuurlijk bos, met een hoge diversiteit aan meerjarige en/of houtige soorten, waarvan delen (vruchten, zaden, bladeren, stengels ed.) voor de mens als voedsel dienen. Met aanwezigheid van: een kruinlaag van hogere bomen; minimaal 3 van de andere niches of vegetatielagen van resp. lagere bomen, struiken, kruiden, bodembedekkers, ondergrondse gewassen en klimplanten; en een rijk bosbodemleven;

Een voedselbos heeft een robuuste omvang, d.w.z. een oppervlakte van minimaal 0,5 hectare in een ecologisch rijke omgeving; in een ernstig verarmde omgeving is een minimale oppervlakte tot 20 hectare vereist. “

In het hiernavolgende wordt beschreven naar welke wet- en regelgeving op gemeentelijk, provinciaal en nationaal niveau in ieder geval moet worden gekeken.

Lokaal

Bestemmingsplannen

- Het beste startpunt om een beeld te krijgen of een bepaalde locatie geschikt is voor een voedselbos, is het bestemmingsplan van de gemeente. Dit kunt u inzien via www.ruimtelijkeplannen.nl Een bestemmingsplan wijst de bestemming van gebieden aan en stelt per bestemming regels ter behoud en bescherming van gebieden.

Het bestemmingsplan is een juridisch bindend document vastgesteld door de lokale Gemeenteraad voor zowel de overheid als burgers, boeren en bedrijven. In een bestemmingsplan worden de gebruiks- en de bouwmogelijkheden vastgelegd voor een gebied. Het bestaat uit een plankaart,

regels en een toelichting (ruimtelijke onderbouwing). Of voedselbossen al dan niet “probleemloos” op een locatie kunnen worden aangelegd is afhankelijk van de bestemming, dubbelbestemming en/of aanduiding(en) en de bijbehorende regels.

Provinciaal

Provinciaal Natuurnetwerk

- Daarnaast kan uit het bestemmingsplan blijken dat een locatie met bestemming natuur tevens een onderdeel is van het Nederlands Natuurwerk, voorheen EHS. Nb, in de verschillende provincies zijn hiervoor verschillende benamingen, NNB (Brabant), GNN (Gelderland) etc.

Als de beoogde locatie binnen een provinciaal natuurnetwerk valt zullen er specifieke natuurdoelen toegekend zijn, de zogenaamde natuurdoeltypen. Deze natuurdoeltypen zijn vastgelegd in een Natuurbeheerplan en geven meer of minder ruimte om hierbinnen een voedselbos, met de door uw gewenste soorten, te realiseren.

Nationaal

Wet natuurbescherming

- Indien de beoogde locatie een agrarische bestemming heeft en niet binnen het landelijke natuurnetwerk ligt, is het goed om te kijken of er nog aanvullende waarden benoemd zijn of niet en of de gemeente specifieke bepalingen heeft opgenomen die de aanleg in de weg kunnen staan. Is dit niet het geval, dan is ‘agrarische bodemexploitatie met bijbehorend groen vrijwel overal toegestaan’. U realiseert dan een voedselbos; een systeem dat voedsel produceert, gelijk een boer en komt wellicht in aanmerking voor Bedrijfstoelagenrechten onder de nieuwe gewascode 1940.

Bos op landbouwgrond is in een aantal gevallen uitgezonderd van de natuurbeschermingswet; indien er niet meer dan 50 bomen/ha staan, bij populieren en wilgen voor biomassa en bij vruchtbomen (fruit- en notenbomen). Dat betekent u geen rekening hoeft te houden met de Natuurbeschermingswet. Als u andere soorten of combinaties aanplant, heeft u wel te maken met de bescherming onder de Natuurbeschermingswet (o.a. Houtopstanden, Soortenbescherming). Let erop dat u ook ontheffing van de herplantplicht aanvraagt, anders loopt u het risico dat een terrein, indien er vele jaren bos op staat, uiteindelijk ook de bestemming natuur krijgt.

- Indien uw beoogde locatie bestemming natuur heeft, bijvoorbeeld een bestaand bos, kunt u mogelijk (naast de lokale kapverordening) te maken krijgen met de Wet natuurbescherming.

Wet natuurbescherming, soortenbescherming

In het kader van voedselbossen is het relevant of op de plek waar het voedselbos zal worden gerealiseerd beschermde dieren leven (hoofdstuk 3 Wnb: soortenbescherming). Het is immers - onder andere - verboden de soorten te verstoren of hun voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te vernielen of te beschadigen.

Wet Natuurbescherming, houtopstanden

Daarnaast dient naar het hoofdstuk omtrent houtopstanden (hoofdstuk 4) in de Wnb gekeken te worden, die onder andere de bescherming van het areaal bos regelt. Dit hoofdstuk kan van toepassing zijn als sprake is van het vellen van een houtopstand. Indien sprake is van een houtopstand waar hoofdstuk 4 wel op van toepassing is, zal wellicht moeten worden voldaan aan de meldingsplicht en herplantplicht."

- Indien sprake is van een houtopstand moet u rekening houden met het tijdig doen van een kapmelding, indien u bomen gaat kappen (bij grotere ingrepen in het kronendak) en de herplantplicht (oa herplanten binnen 3 jaar).

Wet natuurbescherming: Natura 2000- gebieden

Ook is relevant of het gebied een (Europees) beschermd gebied (Natura -2000 gebied) is. In die Natura2000-gebieden is het verboden om activiteiten te verrichten die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten kunnen verslechteren of een 'significante verstoring' kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Nieuwe Omgevingswet 2021

In de nabije toekomst wordt de regelgeving voor onder andere ruimte, wonen, infrastructuur, milieu natuur en water gebundeld in de nieuwe Omgevingswet. Dit wil zeggen dat een aantal wetten zullen verdwijnen en plaats zullen maken voor deze integrale wet. Er zal dan slechts één wet zijn en vier nieuwe algemene maatregelen van bestuur komen. Dit zijn:

1. Het Omgevingsbesluit (Ob)
2. Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)
3. Het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)
4. Het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).

Als laatste is er een ministeriële regeling in de maak: de Omgevingsregeling.

Door middel van aanvullingswetten zullen wetten als de Wet natuurbescherming en de Wet Bodembescherming uiteindelijk ook in de nieuwe wet worden verankerd. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is nu voorzien op 1 januari 2021. Vanaf dat moment zullen ook lokale wet- en regelgeving hierop worden aangepast. In plaats van in een 'bestemmingsplan' dient u dan in het gemeentelijk 'Omgevingsplan' te kijken en de huidige Provinciale Verordeningen maken tegen die tijd

plaats voor de Provinciale Omgevingsverordeningen. Het hierboven geschetste kader wordt zodoende in een ander jasje gestoken.

Meer informatie

Van het KCNL project is er in dit kader samengewerkt met de Green Deal Voedselbossen. Vanuit de Green Deal Voedselbossen verschijnt binnenkort een handboek met meer uitgebreide informatie rondom dit onderwerp.

Bestemmingsplannen; www.ruimtelijkeplannen.nl

Ecologische waarden in een gebied; www.waarnemingen.nl

Voedselbosbouw en wet- en regelgeving; <https://voedseluitetbos.nl/resultaten/wet-en-regelgeving/>

Factsheet Agroforestry, bomen op landbouwgrond; <https://edepot.wur.nl/454070>

Subsidiestelsel Natuur en Landschap www.bij12.nl

Over Natura 2000 gebieden;
<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/default.aspx?main=natura2000>